

УДК 378:147

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)-1101-1112](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)-1101-1112)

Шевчук Ганна Йосипівна кандидат історичних наук, доцент кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка», вул. С. Бандери, 12, м. Львів, 79013, тел.:)097)585-24-17, <https://orcid.org/0000-0002-9688-7748>

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО

Анотація. Висвітлено нові акценти, сучасні підходи та форми реалізації технологій навчання. Відповідно, трансформації зазнає не лише бізнес-середовище, а і система освіти, у структурі якої на зміну традиційним технологіям навчання приходять сучасні, прогресивні, гнучкі. Таким чином, враховуючи актуалізацію процесів поширення інновацій у різних сферах життєдіяльності суспільства необхідним є оновлення інструментів та векторів управління освітніми процесами із врахуванням сучасних технологій, які дедалі продовжують займати важливе місце у буденності громадян. Проаналізовано питання реформування системи освіти, яка сьогодні не забезпечує реалізацію потреб студентів, проте готовність учасників навчального процесу знаходиться вже на тому рівні, за якого впровадження змін у практику є необхідним.

Досліджуючи ставлення педагогів до застосування новітніх технологій навчання можна визначити, що присутній певний суб'єктивізм у їх поглядах. Так, певна частка викладачів залишається прихильною до традиційної освіти, підкреслюючи її результативність та зручність як систематизованого процесу, побудованого відповідно до певних просторових та часових обмежень.

Наголошено на тому, що існує стійка тенденція трансформації традиційної очної освіти в Україні у напрямку її доповнення інформаційними технологіями та сучасними педагогічними підходами організації навчального процесу. На основі таких змін національна система освіти, з одного боку, стає сильнішою, сучаснішою, ефективнішою. Проте, з іншого боку, кожна зміна вимагає проходження певного періоду її адаптації та корегування відповідно до тих умов, які були сформовані у системі освітніх процесів протягом багатьох років.

Ключові слова: сучасні технології навчання, традиційна освіта, трансформація освіти.

Shevchuk Hanna Yosypivna Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Innovative Education, Lviv Polytechnic National University, St. S. Bandery, 12, Lviv, 79013, tel.: (097)585-24-17, <https://orcid.org/0000-0002-9688-7748>

MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF HIGH SCHOOLS

Abstract. New accents, modern approaches and forms of implementation of learning technologies are highlighted. Accordingly, not only the business environment is undergoing transformation, but also the education system, in the structure of which traditional learning technologies are being replaced by modern, progressive, flexible ones. Thus, taking into account the actualization of the processes of the spread of innovations in various spheres of society, it is necessary to update the tools and vectors of management of educational processes, taking into account modern technologies, which increasingly continue to occupy an important place in the everyday life of citizens. However, the readiness of the participants of the educational process is already at the level at which the implementation of changes in practice is necessary.

By studying the attitude of teachers towards the use of the latest learning technologies, it can be determined that there is a certain subjectivism in their views. Thus, a certain proportion of teachers remains committed to traditional education, emphasizing its effectiveness and convenience as a systematized process built according to certain spatial and time limitations.

It is emphasized that there is a steady trend of transformation of traditional face-to-face education in Ukraine in the direction of supplementing it with information technologies and modern pedagogical approaches to the organization of the educational process. On the basis of such changes, the national education system, on the one hand, becomes stronger, more modern, more efficient. However, on the other hand, each change requires a certain period of its adaptation and adjustment in accordance with the conditions that have been formed in the system of educational processes for many years.

Keywords: modern learning technologies, traditional education, transformation of education.

Постановка проблеми. Оновлення педагогічних технологій в умовах актуалізації процесів цифрових трансформацій є неминучим кроком та заходом, реалізація якого повинна забезпечити новий рівень якості освіти та професійної компетентності майбутніх спеціалістів. Готовність педагога до використання новітніх технологій навчання формується під тиском значної кількості факторів, таких як цифрові компетентності, прихильність до неформальної освіти, бажання оптимізувати навчальний процес і зробити його більш гнучким, зрозумілим та інтегрованим у буденність, що зовсім не притаманно традиційним технологіям навчання. Таким чином, актуалізується питання реформування системи освіти, яка сьогодні не забезпечує реалізацію потреб студентів, проте готовність учасників навчального процесу знаходиться вже на тому рівні, за якого впровадження змін у практику є необхідним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Детальний аналіз окресленої проблематики дозволяє зробити висновок, що сучасні педагогічні технології набули широкого вжитку серед вітчизняних педагогів. Такі тенденції вимагають проведення глибоких досліджень доцільності актуальних трансформацій у сфері освіти, впливу таких змін на результати і успіхи студентів, а також переваги застосування сучасних педагогічних технологій в контексті оптимізації комунікації між викладачем і студентом. Відповідно, дослідження проблематики присвячено праці таких вітчизняних науковців, як С. Ніколаєнко, В. Мізюк, О. Барна, О. Кривонос, О. Коротун, К. Осадча, В. Осадчий, В. Круглик, О. Спірін, В. Биков, О. Пінчук, Т. Вакалюк, Н. Лобанчикова, Л. Марцева, І. Новицька, В. Концедайло, К. Колос, О. Муковіз, Н. Коломієць та ін.

К. Осадча, В. Осадчий, О. Спірін, В. Круглик досліджують переваги використання платформи Moodle в рамках сучасної педагогічної діяльності. Науковці визначили її беззаперечні переваги, зокрема зручність в контексті персоналізації та індивідуалізації навчального процесу, а також високий ступінь гнучкості, зручності, модульності, економічної ефективності, інтерактивності, різноманіття інструментів контролю знань (в т. ч. можливості використання журналу оцінок та раціональних засобів планування навчання студентів).

О. Муковіз, К. Колос та Н. Коломієць до основних переваг сучасних педагогічних методик, побудованих на основі ІКТ та технологій дистанційного навчання, відносять наступні: побудова навчального процесу на засадах використання електронних освітніх ресурсів (далі – ЕОР) та платформ, яким притаманні автоматичне та своєчасне оновлення до версії, необхідної для ефективної комунікації між студентом і викладачем; високий рівень захисту навчального процесу та інформаційних матеріалів від несанкціонованого доступу; можливості одночасного доступу кількох користувачів до навчальних ресурсів та можливості використовувати ресурси в будь-якому місці або в будь-який час.

Важливу роль у дослідженнях сучасних педагогічних технологій відіграють праці зарубіжних дослідників. Зокрема, М. Gregson, Р. Henderikx, D. Jansen, М. Pegrum, R. В. Reynolds, А. Kukulska-Hulme, Т. Coughlan та ін. Rebecca В. Reynolds аналізує динаміку трансформації навчального процесу в умовах карантину та стверджує, що кардинальна зміна освіти за досить короткий проміжок часу не здатна забезпечити ефективності навчання. Ознака «екстреності» навчання, на думку науковця, руйнує ідею створення «надійної освітньої екосистеми».

Мета дослідження є розкриття концептуальних основ застосування сучасних педагогічних технологій у навчальному процесі ЗВО.

Виклад основного матеріалу

Сьогодні не існує єдиного погляду щодо ефективних технологій навчання, а освіта вже не є цілісною теоретичною чи практичною категорією.

Варто погодитись, що вона виступає не тільки в якості «інструменту для досягнення перспективних цілей» [1, с. 5]. Навчання – це процес, який «як забезпечує досягнення мети, так і породжує саму мету» [2, с. 6]. Відповідно, застосування сучасних педагогічних технологій у вітчизняних ЗВО є позитивною тенденцією в контексті управління якістю навчання як процесу. Проте, можна побачити низький рівень готовності системи освіти України до кардинальних змін. Це актуалізує потребу у проведенні ґрунтовних досліджень окресленої проблематики, аналізі успішних зарубіжних практик та поглядів науковців щодо тенденцій і переваг реформування освіти, а також визначенні перспектив розвитку вітчизняної освіти в контексті її впливу на професіоналізм майбутніх фахівців.

Сучасні педагогічні технології, в контексті поглибленого дослідження проблематики, було детерміновано як новітні підходи організації навчання студентів, які ґрунтуються на використанні сукупності переваг цифрового суспільства, інформаційно-комунікаційних технологій, а також інноваційних методик налагодження ефективної комунікації між викладачем і студентом. В межах обумовленої мети важливим є вирішення сукупності науково-практичних завдань, а саме:

- 1) дослідити актуальний стан розвитку освіти та ефективності навчального процесу у ЗВО України на основі світових рейтингів;
- 2) визначити, які педагогічні технології є актуальними сьогодні та проаналізувати їх сутність як ключових інструментів забезпечення навчального процесу в умовах розвитку змішаної системи освіти;
- 3) детермінувати передумови застосування сучасних педагогічних технологій у навчанні, роль та принципи їх використання;
- 4) дослідити тенденції трансформації навчального процесу в Україні внаслідок пандемії Covid-19, зокрема становлення змішаного навчання як вимоги сьогодення;
- 5) визначити сильні та слабкі сторони національної системи освіти в умовах розвитку сучасних педагогічних технологій.

Зміна традицій у навчанні є процесом складним, кардинальне впровадження інновацій та сучасних педагогічних технологій може зруйнувати той базис, який було сформовано з моменту набуття державою незалежності та до сьогодні. Відповідно, українська освіта знаходиться на етапі реформування. Прагнення держави побудувати потужний сучасний механізм організації навчального процесу у ЗВО є не випадковим, оскільки сьогодні Україна належить до переліку тих країн, які розвиваються, а розвиток людського потенціалу, як відомо, є основою для зростання. Відповідно, бажання сформувати ефективну систему освіти є однією із амбітних цілей держави в рамках стратегії сталого соціально-економічного розвитку.

Сучасний стан системи освіти в Україні є неоднозначним, на що вказують дані світових рейтингів, наприклад, таких, як QS Higher Education

System Strength Rankings [3] або U21 Ranking of National Higher Education Systems [4].

U21 Ranking of National Higher Education Systems – це рейтинг, який оцінює 50-ть національних систем вищої освіти з усіх континентів за 24-ма показниками. Всі 24-и показники систематизовані у 4-и великі групи – модуль «Ресурси» (вага індикатора – 20%), модуль «Навколишнє середовище» (вага індикатора – 20%), модуль «Зв'язок із громадськістю та міжнародний зв'язок у сфері освітньої та дослідницької співпраці» (вага індикатора – 20%) та модуль «Результати» (вага індикатора – 40%) [4] (рис. 2).

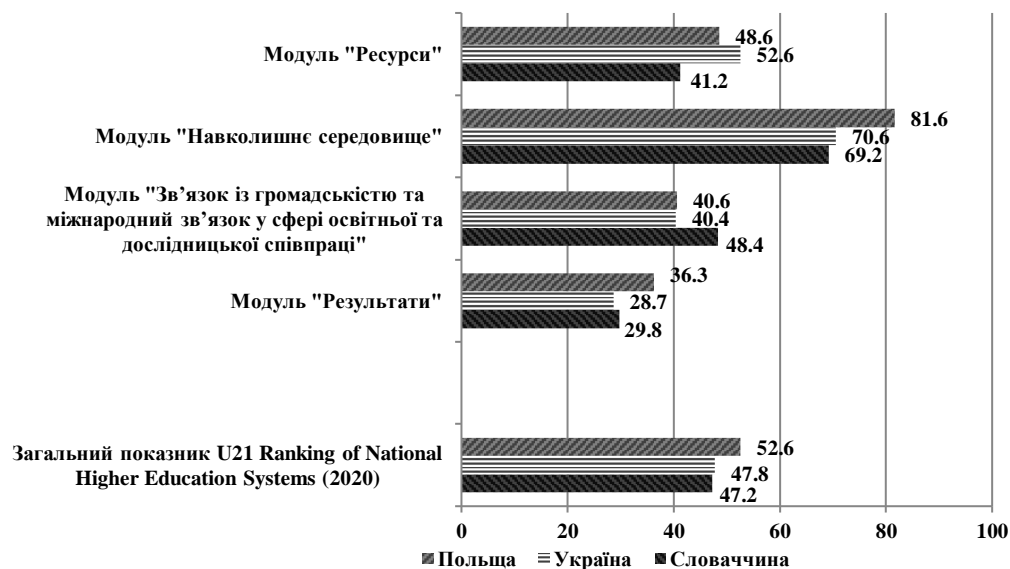

Рис. 2. Рейтинг U21 Ranking of National Higher Education Systems та місце України в структурі його показників
Джерело: складено автором за даними [4].

Дані, зазначені на рис. 2, є показниками рейтингу U21 Ranking of National Higher Education Systems, складеного за результатами 2020 року. Україна посіла 36-те місце за 21-м показником індексу 47,8, покращивши позицію з 2014 року на 6-ть позицій; порівнюючи позицію України у 2019 та 2020 роках нашій державі так само вдалось покращити показники розвитку національної системи освіти на два пункти (станом на 2019 рік Україна перебувала на 38-ій сходинці рейтингу U21 Ranking of National Higher Education Systems). Поряд з Україною опинилися Польща – 32-ге місце (52,6). До топ-5 лідерів рейтингу 2020 року потрапили США із оцінкою 100, Швейцарія – 90,1, Данія – 85,7, Сінгапур – 84,5, Швеція – 84,3; шосту сходинку зайняла Велика Британія – 83,6 [4].

Слід зазначити, що найвищі позиції система освіти України має за показниками модуля «ресурси», де посідає 27-ме місце, за модулем «навколишнє середовища» Україна зайняла 39-у сходинку, за модулем «зв'язок із громадськістю та міжнародний зв'язок у сфері освітньої та

дослідницької співпраці» – 38-е місце та найнижчі значення Україна отримала за показниками модуля «результати» – 42-ге місце:

– показники модуля «ресурси»: Україна посідає 6-те місце за часткою державних витрат на вищу освіту у ВВП. Однак загальні витрати на одного студента не характеризуються високим рівнем. Витрати на дослідницьку активність та науково-дослідні розробки ЗВО України у структурі ВВП мають низький рейтинг – 46-е місце;

– показники модуля «зв'язок із громадськістю та міжнародний зв'язок у сфері освітньої та дослідницької співпраці»: Україна посідає 18 місце – за критерієм активності наукової діяльності (зокрема здійснення спільних публікацій), яка проводиться у взаємодії із господарюючими суб'єктами промислового сектору, але лише 46-е місце – за критерієм обміну знаннями; 35-е місце – за критерієм активності спільних публікацій із міжнародними авторами і 45-е місце – за критерієм обміну знаннями із бізнесом;

– показники модуля «результати»: Україна посідає 45-е місце за загальним обсягом публікацій, 47-е – за обсягом публікацій на душу населення і 50-е – за рівнем впливу публікацій на розвиток системи освіти загалом. За рівнем вищої освітньої кваліфікації та кваліфікованістю робочої сили Україна займає досить високу сходинку – 8-е місце. Відповідно, рівень безробіття серед випускників ЗВО є достатньо низьким в порівнянні із рівнем безробіття серед випускників закладів загальної середньої освіти. За кількістю дослідників загальнонаціонального рівня наша країна зайняла 41-е місце [4].

Враховуючи обсяги ВВП на душу населення, можна стверджувати, що загальний рейтинг України поступово покращується, а показники за результатами рейтингу 2020 року перевищили очікувані позначки.

Узагальнюючи результати рейтингу U21 Ranking of National Higher Education Systems аналітиками, було сформовано такі тези щодо стану розвитку освіти сьогодні та необхідності її трансформації:

– по-перше, дослідницька активність може бути вищою в разі збільшення фінансової підтримки, оскільки між показниками використання дослідницького потенціалу та фінансування є прямий взаємозв'язок;

– по-друге, не завжди поєднання приватного і державного фінансування є ефективним. В контексті тематики дослідження варто наголосити, що державна фінансова підтримка сучасних педагогічних технологій та ІКТ в освіті в перспективі має бути вищою;

– по-третє, середні за територіальними масштабами та обсягами населення країни (до яких належить і Україна) мають вагомі переваги в частині легкості підтримки неформальних взаємозв'язків між ЗВО, бізнесом та урядом;

– по-четверте, доцільно зберігати компроміс між державним контролем та регулюванням процесів навчання студентів та обсягами фінансової підтримки їх навчального процесу. Існує закономірність, що найменш розвинені освітні системи характерні для країн, які поєднують

жорсткий державний контроль з обмеженим державним фінансуванням. Для України доцільним є знаходження цього балансу з метою унеможливлення зниження ефективності навчального процесу;

– по-п'яте, за умови відсутності дієвих педагогічних технологій підвищується мобільність студентів, а тому можна стверджувати про наявність негативних аспектів, пов'язаних із надмірною міжнародною співпрацею – студент, який не достатньо вмотивований до здобуття освіти в межах держави, матиме бажання продовжити навчання за її межами. Відповідно, в перспективі, кожній національній системі освіти повинна бути притаманна помірна автономність;

– по-шосте, в контексті розвитку дослідницького потенціалу держави міжнародна співпраця є важливим фактором. Враховуючи це, механізм міжнародної співпраці має бути ретельно побудований, забезпечувати помірну мобільність студентів та динамізацію процесів міждержавного обміну досвідом в контексті реалізації глобальних дослідницьких проектів.

Таким чином, в умовах динамічних трансформацій якісно нові вимоги ставляться до навчання студентів, оскільки вища освіта та освіта впродовж життя вже давно визнані ключовими елементами формування людського капіталу в країні. На шляху вдосконалення діяльності ЗВО та збереження високого рівня результативності навчального процесу педагог має можливість самостійно обирати підходи викладання, інструменти комунікації із студентами, методи налагодження механізмів безперервного навчання. Відповідно, із усієї сукупності педагогічних технологій найбільш актуальними у сучасних умовах є такі, як інформаційні, інтерактивні та технології, спрямовані на розвиток дослідницького потенціалу студентів (табл. 1).

Таблиця 1

Сучасні педагогічні технології

Технології навчання	Характеристика
Інформаційні технології навчання	Це спосіб організації навчального процесу, сутність якого полягає у зборі, переробці та передачі інформації для одержання нових даних про об'єкт, який досліджується. Інформаційні технології навчання також можна охарактеризувати не лише з огляду на організаційний аспект (тобто як метод організації навчального процесу), а з огляду на теоретичний аспект. Тобто, це сукупність знань та теоретичних положень про способи і засоби роботи студентів із інформаційними ресурсами; з огляду на таке визначення, інформаційні технології є органічними складовими педагогічного процесу.
Інтерактивні (неформальні) технології навчання	Переважно, інтерактивними технологіями навчання називають такі, які ґрунтуються на основі застосування комп'ютерних і відео-комп'ютерних засобів організації навчального процесу. Проте, таке трактування є обмеженим, оскільки до інтерактивних педагогічних технологій належать і дискусійні технології навчання, технології навчання у співробітництві – кооперативне навчання, технології ситуаційного навчання – імітаційні, ігрові технології, соціально-психологічний тренінг у формі ділової гри, технології педагогічного спілкування (або нейролінгвістичного програмування).
Технології дослідницького навчання і проєктивної освіти	Сутність технології дослідницького навчання полягає у побудові процесу навчального пізнання як системи завдань та розробці на основі цих завдань алгоритму дій студента.

Джерело: складено автором за даними [5].

Сукупність інформаційних педагогічних концепцій включає автоматизовані навчальні системи, TV-технології, технології навчання у мережі Інтернет (в т.ч. інноваційні технології як автономний напрям сучасних педагогічних методик) та змішані педагогічні концепції, які є симбіозом вище перерахованих. Використання інформаційних технологій у навчанні є підпорядкованим сукупності концептуальних принципів, до них належать: 1) принцип пріоритетності психолого-педагогічних підходів до всіх аспектів технології; 2) принцип модульного підходу до відбору та конструюванню змісту технології, її програмно-методичного забезпечення та організації навчального процесу; 3) принцип максимально можливої інтеграції технології навчання у структуру навчального процесу; 4) принцип формування інформаційного середовища (Web-середовища) відповідно до цілей, завдань та моделей технології; 5) принцип підготовленості студента ЗВО до використання технології у структурі навчального процесу (або принцип стартового рівня); 6) принцип перманентної комунікації між студентом і викладачем, а також підтримки активного зворотного зв'язку [5, с. 103].

Автоматизовані навчальні системи набувають широкого вжитку серед педагогів більшості вітчизняних ЗВО. Їх зручність пов'язана із можливістю раціонального комбінування навчально-методичних матеріалів (демонстраційних, теоретичних, практичних, контролюючих) та комп'ютерних програм, які, по суті, і керують навчальним процесом. В умовах цифрових трансформацій актуалізуються процеси застосування технологій неконтактної інформаційної взаємодії та гіпертекстової технології, які все ж таки пріоритетною визначають електронну складову навчання та побудовані на основі використання віртуальної реальності. Окрім того, в умовах застосування гіпертекстових технологій виникає можливість роботи із сукупністю навчальних матеріалів та інформаційних даних, розміщених не тільки в різних файлах, а й на різних комп'ютерах.

На основі розвитку інформаційних педагогічних технологій відбувається трансформація і навчального процесу, і методичного матеріалу, який його забезпечує. Характерним є виникнення електронного підручника; його беззаперечними перевагами є висока технологічність створення й експлуатації; високий рівень системності подання навчально-методичних матеріалів; різноманітні функції, а отже, і можливості в процесі навчання [5, с. 102].

Технології навчання в мережі Інтернет та TV-технології є особливо актуальними сьогодні, їх варто віднести до тих, які забезпечують найвищий рівень ефективності навчального процесу. Основним принципом застосування мережі Інтернет, а також ІКТ у педагогічній діяльності є пред'явлення, відображення, корекція, оновлення та зберігання інформації в електронному форматі, що підвищує рівень контрольованості обміну навчальним матеріалом, достовірності такої інформації та зручності використання відповідно до можливостей чи обставин, притаманних буденності студентів ЗВО.

До сукупності інформаційних технологій навчання можна віднести і інноваційні, які побудовані на основі використання ШІ (наприклад, чат-ботів –

спеціалізованих електронних помічників у вивченні навчального матеріалу або сприянні розвитку навичок студента [6, с. 168]) або матеріалів платформ масових відкритих онлайн курсів – МВОК (massive open online courses – MOOC). На вітчизняному ринку інформаційних освітніх послуг процеси застосування ШІ допомагають у виконанні двох взаємоузгоджених функцій – навчання і контроль: 1) функція навчання полягає у можливості забезпечення оптимальної структури організації навчання та її адаптивності до традиційної освіти і буденності студентів; 2) функція контролю полягає у виконанні ШІ ролі віртуальних помічників, завданням яких є перевірка і моніторинг рівня засвоєння навчального матеріалу шляхом моделювання реальної ситуації [6, с. 169].

Інтерактивні педагогічні технології, як окремий напрям організації освітнього процесу у ЗВО, спрямовані на максимальну інтеграцію студентів у навчання, процеси обміну власними судженнями та поглиблення знань. В умовах обмеження соціальної взаємодії актуалізується використання саме комп'ютерних технологій. Проте, високою результативністю характеризуються і такі, що ґрунтуються на безпосередній взаємодії студентів чи студента і викладача.

Таким чином, узагальнюючи доцільність використання інтерактивних технологій навчання у педагогічній практиці можна виокремити сукупність їх функціональних переваг (Рис. 3).

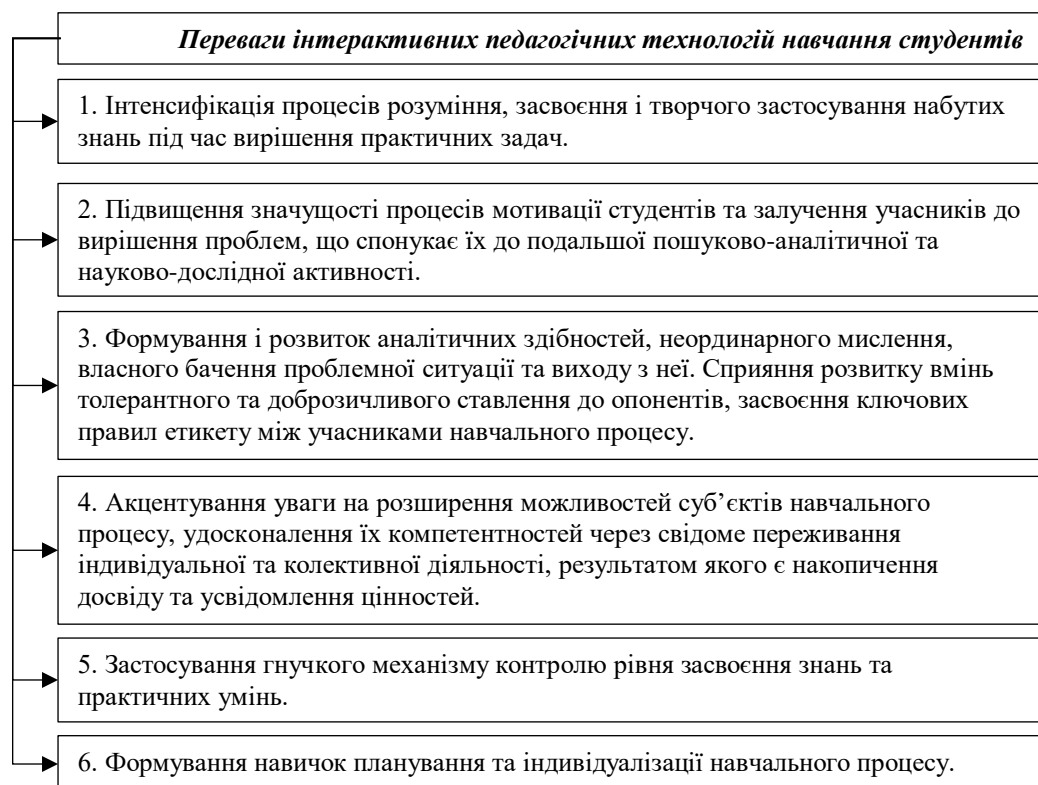

Рис. 3. Функціональні переваги інтерактивних технологій навчання як сучасної педагогічної концепції організації навчального процесу
Джерело: складено автором за даними [8, с. 41].

Сутність концепції дослідницького навчання та проєктивної роботи відображається через її мету, яка пов'язана із [5, с. 203]:

- по-перше, допомогою студенту усвідомити проблемність пропонуваніх завдань (тобто, акцентуванням уваги студента на наочності проблематики, підкресленням значення результатів її практичного вирішення);
- по-друге, підкресленням ролі саме студента у розв'язанні проблеми, наголошенням на необхідності задіяння дослідницького потенціалу учасників навчального процесу;
- по-третє, навчанням студентів бачити та аналізувати проблемні ситуації, виділяти проблеми і завдання із сукупності типових навчальних задач.

Незалежно від вибору механізмів, методів та підходів організації навчання, технологічним початковим процесом вважається той, коли він гарантує досягнення стратегічної мети – отримання високоякісної освіти та набуття студентами базових професійних компетентностей. При цьому, тактичними завданнями педагога (як головного організатора навчального процесу) є такі: 1) концентрація уваги студентів на навчанні; 2) створення дієвої системи мотивації студентів, допомога у формуванні їх перспективних цілей та методів реалізації власних амбіцій; 3) систематизація навчального матеріалу; 4) стимулювання і управління навчальною діяльністю; 5) перевірка досягнень студентів – проміжних результатів, які відображають не лише успіхи здобувача знань, а і є показниками правильності вибору технологій навчання, а також рівня готовності студентів до подальшої самореалізації; 6) організація системи перманентного моніторингу на основі проведення періодичного тестового контролю, розробка пропозицій щодо необхідності корекції методів організації навчального процесу [5, с. 17].

Отже, сучасні педагогічні технології навчання – це: по-перше, цілісна концепція насичення навчального процесу студентів електронно-цифровими пристроями, засобами, системами; по-друге, методологія налагодження електронно-комунікаційних зв'язків між учасниками освітнього середовища, які значно зменшують інтегральну взаємодію віртуального та фізичного комунікування, тобто створюють електронний освітній простір.

Висновки. В результаті дослідження тенденцій застосування сучасних педагогічних технологій навчання студентів ЗВО в Україні було визначено, що рівень ефективності навчального процесу залежить від стану розвитку національної системи освіти, її готовності до змін та оновлення інструментів забезпечення освітніх процесів. Таким чином, було встановлено, що найбільш ефективними в умовах трансформації національної системи освіти є концепції викладання, пов'язані із інформаційними технологіями, методами інтеракції та дослідницькими технологіями.

Подальша практика трансформації педагогічної діяльності має бути пов'язана із вдосконаленням методів навчання студентів ЗВО задля

підвищення компетентності та кваліфікованості майбутніх фахівців. А тому, вважаємо, що подальші реформації, які відбуватимуться у національному освітньому середовищі, повинні бути пов'язані із побудовою конкурентоспроможної системи вищої освіти. В свою чергу, навчальні заклади такої системи, завдяки співпраці з науковими установами та підприємницьким сектором, мають всебічно підтримувати процеси вдосконалення педагогічних технологій та зміцнення фахового і науково-освітнього потенціалу нації на засадах безперервного професійного й особистісного розвитку. Таким чином, трансформації будуть ефективними в разі, якщо вони орієнтуватимуться на досягнення перспективних цілей та підтримку процесів інтеграції у світовий освітній та дослідницький простір.

Література:

1. Osberg D., Biesta G. Beyond curriculum: Groundwork for a non-instrumental theory of education. *Educational Philosophy and Theory*, 2020. pp. 1-14. DOI:10.1080/00131857.2020.1750362
2. Ніколаєнко С. Якість вищої освіти – запорука конкурентоспроможності українських університетів. *Вісник НАПН України*. 2020. №2(2). С. 1-7. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-5>
3. QS Higher Education System Strength Rankings (HESS), 2018. Available at: <https://www.qs.com/top-higher-education-systems-in-the-world/> (дата звернення 27.11.2021)
4. Williams R., Leahy A. U21 Ranking of National Higher Education Systems 2020, 2021. Available at: https://universitas21.com/sites/default/files/2020-04/U21_Rankings%20Report_0320_Final_LR%20Single.pdf (дата звернення 27.11.2021)
5. Лебедик Л.В., Стрельніков В.Ю., Стрельніков М.В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін. Полтава: АСМІ, 2020. 303 с.
6. Вікторова Л. В., Кочарян А. Б., Мамчур К. В., Коротун О. О. Застосування штучного інтелекту та чат-ботів під час вивчення іноземної мови. *Інноваційна педагогіка. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*. 2021. Вип. 32. Т. 2. С. 166-173. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.33>
7. Гунько І. В., Волошина О. В. Застосування кейс-методу в процесі викладання іноземної мови в умовах навчально-науково-виробничого комплексу «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум». *Інноваційна педагогіка. Теорія і методика навчання (з галузей знань)*. 2021. Вип. 32. Т. 2. С. 75-79. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.15>
8. Григор'єва Т., Михайлова О., Гуманкова О. Інтерактивні методи навчання іноземних мов дорослих. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. №12 (44). С. 36-45. DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.12/44.5>

References:

1. Osberg D., Biesta G. 2020. Beyond curriculum: Groundwork for a non-instrumental theory of education. *Educational Philosophy and Theory*, 2020. pp. 1-14. DOI:10.1080/00131857.1750362
2. Nikolayenko S. 2020. Yakist vyshchoi osvity – zaporuka konkurentospromozhnosti ukraïnskikh universytetiv. [The quality of higher education is the key to the competitiveness of Ukrainian universities]. *Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*. No. 2(2). P. 1 7. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-5>
3. QS Higher Education System Strength Rankings (HESS), 2018. Available at: <https://www.qs.com/top-higher-education-systems-in-the-world/> (дата звернення 27.11.2021)

4. Williams R., Leahy A. U21 Ranking of National Higher Education Systems 2020, 2021. Available at: https://universitas21.com/sites/default/files/2020-04/U21_Rankings%20Report_0320_Final_LR%20Single.pdf (дата звернення 27.11.2021)
5. Lebedyk L.V., Strelnikov V.Yu., Strelnikov M.V. 2020. Suchasni tekhnolohii navchannia i metodyky vykladannia dystsyplin. [Modern learning technologies and methods of teaching disciplines]. Poltava: ASMI,. 303 p. [in Ukrainian].
6. Viktorova L.V., Kocharyan A.B., Mamchur K.V., Korotun O.O. 2021. [Zastosuvannia shtuchnoho intelektu ta chat-botiv pid chas vuvchennia inozemnoi movy Application of artificial intelligence and chatbots during foreign language learning. Innovative pedagogy. Information and communication technologies in education. Issue 32. Vol. 2. P. 166 173. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.33> [in Ukrainian].
7. Gunko I.V., Voloshina O.V. 2021. Zastosuvannia keis-metodu v protsesi vykladannia inozemnoi movy v umovakh navchalno-naukovo-vyrobnychoho kompleksu «Vseukrainskyi naukovo-navchalnyi konsortsium». [The use of the case method in the process of teaching a foreign language in the conditions of the educational-scientific-production complex "All-Ukrainian Scientific and Educational Consortium"]. Innovative pedagogy. Theory and teaching methods (from fields of knowledge). Issue 32. Vol. 2. P. 75 79. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.15> [in Ukrainian].
8. Grigor'eva T., Mykhailova O., Humankova O. 2021. Interaktyvni metody navchannia inozemnykh mov doroslykh. [Interactive methods of teaching foreign languages to adults]. Humanities studies. "Pedagogy" series. No. 12 (44). P. 36 45. DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.12/44.5> [in Ukrainian]